

4. De bekoorlijkheid van het lijf

De mens draagt in zijn lichaamsbouw nog altijd het onuitwisbare stempel van zijn nederige afkomst.

Slotzin van het boek *The Descent of Man* van Charles Darwin, 1871

De adoratie van een vrouwen- of mannenlichaam is van alle tijden en van alle culturen. Ga er de geschiedenis van de schilderkunst of de beeldende kunst maar op na. We koesteren de schoonheid van een lichaam, wat onderzoekers ‘fysieke attractiviteit’ noemen. Elke mens is graag mooi, dan voelt hij zich goed. Een attractief uiterlijk, allemaal wensen we het ons toe. En we zijn bereid er tijd en energie in te steken en er dingen voor te laten.

‘Je navel is een ronde kom waarin geen gekruide wijn ontbreekt. Je buik is een hoop tarwe, met leliën omringd. (...) Mijn geliefde stak zijn hand door het gat; en mijn binnenste werd roerig vanwege hem. Ik opende voor mijn geliefde; en mijn handen dropen van mirre; mijn vingers vloeiden mirre; op de greep van de grendel.’

2500 jaar geleden liet het Bijbelse Hooglied ons in een taal vol woordspelingen en dubbelzinnigheden een beschrijving na van het verbond tussen verliefdheid en seks. In dat Hooglied bezingen een jongen en een meisje elkaar. Ze verlangen naar elkaar, ze ontmoeten elkaar en zijn elkaar

kwijt. Ze bezingen elkaars schoonheid in een wemeling van metaforen: gazellen, balsembomen, vogels en vruchten, oliën, wijnen en geuren. De evolutie heeft het mannelijk en vrouwelijk lichaam dan ook zo geboetseerd dat de schoonheid ervan mensen naar elkaar doet verlangen. We beseffen wel dat dit verlangen om meer draait dan alleen maar een inschatting van andermans postuur. Maar toch.

The survival of the sexiest

In het boek *On the Origin of Species by Means of Natural Selection* beschrijft Charles Darwin hoe in een veranderend leefmilieu de exemplaren die zich het best aanpassen, ook de beste overlevingskansen hebben: *the survival of the fittest*. Die *struggle for life* heeft ook een sociaal karakter: niet alleen de eenling, maar ook de groep die zich het best organiseert, heeft de grootste overlevingskansen.

Maar Darwin bleef worstelen met een klaarblijkelijke strijdigheid in zijn theorie: hoe de prachtige maar onhandige pauwenstaart verklaren die de pauw toch veel nadelen berokkent voor zijn overleving? In zijn latere boek *The Descent of Man and Selection in Relation to Sex* zette hij de verklaring voor die strijdigheid uiteen: de natuur kent naast de competitie om te overleven ook een seksuele competitie om het eigen, individuele erfelijk materiaal door te geven: *the survival of the sexiest*.

Darwin zag ruwweg twee vormen van deze seksuele selectie: vrouwtjes die een mannetje uitkiezen omwille

van specifieke kwaliteiten en mannetjes die het gevecht met elkaar aangaan voor een vrouwtje. Bij de diersoorten waar de smaak van de vrouwtjes doorslaggevend is, zoals bij vogels, heeft de evolutie vorm gegeven aan mooie mannetjes met vaak ook een prachtig gezang. De mannetjes fluiten erop los en zingen elk hun eigen lied. Dat doen ze om de aandacht te trekken van vrouwtjes, maar ook om concurrerende mannetjes op afstand te houden. Bij de diersoorten waar de mannetjes vechten voor de vrouwtjes, zoals bij herten en gorilla's, heeft de evolutie vorm gegeven aan grote, sterke mannetjes. De energie die mannetjes investeren in hun opsmuk of in het gevecht voor vrouwtjes, zorgt voor grotere kansen op nalatenschap.

Darwin begreep dat kenmerken zoals een mooie pauwenstaart zich ontwikkelen binnen de grenzen van het evenwicht tussen de twee selectiekrachten: de natuurlijke selectie (volgens het principe van *the survival of the fittest*) en de seksuele selectie. Zo is de groei van de pauwenstaart op een bepaald moment in de evolutie gestopt omdat die staart te hinderlijk werd bij het opvliegen en de pakkans door een roofdier daardoor te groot werd.

Die spanning zorgt voor variatie binnen een soort, met verschillen in karaktertrekken en uiterlijk. Als alle mannetjes en vrouwtjes kopieën van elkaar zouden zijn, hoefden ze immers niet te kiezen of hun kracht en schoonheid in de weegschaal te werpen.

Het sterkste mannetje zal in de natuur met het gezondste vrouwtje willen paren. De combinatie van sterke en gezonde genen komt de volgende generatie ten goede. Dankzij de variatie van genen door seks komen er regelmatig betere eigenschappen uit de bus. Het is een oud geintje: Marilyn Monroe stelt aan Einstein voor samen kinderen op de wereld te zetten. Die zouden immers gezegend zijn met haar schoonheid en zijn intelligentie. Waarop Einstein antwoordt: maar wat als het omgekeerde gebeurt?

Heel dat gedoe vat Darwin als volgt samen: 'Het is evident dat zolang de paring aan het toeval wordt overgelaten, zonder dat een van beide seksen een keuze maakt, er ook geen seksuele selectie kan zijn; en er geen effect zal worden geproduceerd op de nakomelingen doordat bepaalde individuen bij hun hofmakerij een voordeel zouden hebben gehad boven andere. (...) Zo schijnt seksuele selectie bij de dieren die tot de lagere klassen behoren niets te hebben verricht. Maar wanneer wij naar de geleedpotigen en gewervelden kijken, zien we dat de seksuele selectie hier veel heeft veranderd.' Het is opmerkelijk dat we bij hen ook zoveel allure en attractiviteit aantreffen. Schoonheid als element van een complexe evolutionaire dynamiek.

Mannen en vrouwen beschikken vandaag over een groot assortiment 'pauwenstaarten' en dat beperkt zich zelfs niet tot het eigen lichaam. Zo wees onderzoek van Daniel en Jessica Kruger aan de universiteit van Michigan uit dat

de eigenaar van een wagen zijn versierkansen bij sommigen vergroot wanneer hij die wagen oppimpt met blingbling siervelgen. Hoe dan ook, in de voorbije decennia heeft zich in de biologie en de psychologie een visie over lichamelijke schoonheid ontwikkeld die onze attractiviteit en onze preferenties ten dele begrijpt als een erfenis van onze evolutie. Wat vinden mensen aantrekkelijk aan elkaars lichaam?

De magie van de huid

De huid kan even zacht en teer zijn als de schil van een perzik en ze kan glanzen als parelmoer. Maar teer als ze is, geeft ze geen bescherming tegen koude en is ze kwetsbaarder dan het meer behaarde vel van apen. Maar het gaat 'm ook om het esthetische verschil. Een gezonde huid is het uithangbord van mensen. Het is ermee als met de pauwenstaart, ze is een mooi gegeven, maar de keerzijde ervan is een relatieve kwetsbaarheid.

De huid is ook ons veelzijdigste orgaan. Ze is niet een zak die moet dienen om de lichaamsdelen bij elkaar te houden, maar één groot orgaan waarlangs we contact, warmte, tederheid en lust zoeken. Ze is de buitenpost van onze hersenen: een voertuig van emoties als schaamte (blozen), ontroering (kippenvel) en nervositeit (rode vlekken). Heeft ze een tekort aan aanrakingen, dan krijgt ze letterlijk honger naar knuffels en intimiteit. 'Huidhonger' hebben we allemaal, kinderen en volwassenen. Sinds de proeven van de psycholoog Harry Harlow met jonge